

EGY 8–9. SZÁZADI TELEPÜLÉS EMLÉKEI GYULAVÁRI HATÁRÁBÓL

– Liska András –

A gyulai erdőgazdaság 1964 őszén és 1965 tavaszán fásítást tervezett a Gyulavári határához tartozó Mályvád-Bányarét nevű határrészen, a mályvádi erdőben. A fásításra kijelölt területen Juhász Irén, akkor IV. éves régészhallgató végzett szakdolgozati terepbejárást, amely során a felszínen régészeti lelőhelyre utaló leletanyagot, edénytöredékeket és állatcsontokat talált. Ő hívta fel a figyelmet egy leletmentő ásatás szükségességére (*l. kép*).

1964. október 12. és október 28. között ezt Juhász Irén és Nagy Katalin végezte el.¹ Az ásatás dokumentációja sajnos elveszett az évtizedek során. A Nagy Katalin által a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum Adattára,² valamint a Régészeti Füzetek számára leadott rövid jelentéseken kívül mindössze néhány eredeti rajz és fotó áll rendelkezésünkre. A feltáráson csupán a betelepített erdősávok közötti, igen kicsi, szabad területet tudták az ásatók megkutatni. A fatelepítés helyszínén ásott kutatóárokokból és szelvényekből edénytöredékek és állatcsontok kerültek napvilágra, amelyeket akkoriban egy 9–10. századi, szláv település emlékeiként határoztak meg.³ Az ásatás dokumentációjának hiánya miatt ma már nem lehet rekonstruálni, hogy milyen régészeti objektumokat tártak fel. A rövid adattári jelentés egyosztású, 3 x 2,5 méteres házakat említ, amelyekben tűzhely is volt, ám ezen objektumokat a kb. 70 cm-es mélysántás megbolygatta, így azokat nem lehetett jól megfigyelni.

A leletanyag

Az ásatásból származó régészeti leletanyag legnagyobb részt edénytöredékekből áll, ezek közül összesen 477 db sorolható a késő avar korba. Előkerült még egy neolitikus, néhány bronzkori, és két, talán gepida kori edény töredéke is. A feltárási leletanyagához tartozik még egy bikónikus orsógomb, egy üveggyöngy, egy ovális vascsat, egy őrlőkő darabja, néhány fenőkő töredéke, és kevés vassalak is. Ezek a tárgyak nagy valószínűséggel a 8–9. századi leletcsoportból származnak.

¹ Köszönettel tartozom Juhász Irénnek és Nagy Katalinnak, hogy a terepbejárást és az ásatást során előkerült leletanyagot publikálásra átengedték számomra.

² MMM Rég. Ad.: 297/1965.

³ A leletanyag a gyulai Erkel Ferenc Múzeumban található, a 69.1.1 – 69.10.2. valamint a 97.1.1 – 97.1.145. leltári számokon.

Az összesen 225 db (47,1%) korongolatlan töredék legtöbbje fazekából származik, de felismerhetők cserépbogrács, edényfedő és sütóharang töredékek is. A fazekak töredékei között csupán 25 db fazékperem és 13 db fenéktöredék volt, a többi oldaltöredéknek bizonyult. A fazekak anyaga csaknem minden esetben kizárólag cseréptörmelékkel soványított volt. Néhány edénytöredéknél megfigyelhető, hogy a cseréptörmelék mellett egészen apróra tört kavicsot, illetve apró, meszes szemcséket tartalmazó anyagot is tettek az agyagba soványítóanyag gyanánt. Az általában közepes méretű fazekaknak rövid, kihajló, elvékonyított peremük volt (2. kép 1–5).⁴ Az ilyen típusú edényperemek a késő avar kori keramika sajátosságai közé sorolhatók.⁵ Felső harmaduknál kiszélesedő formájuk, aljuknál legtöbb esetben körben, kicsiny agyagfelgyűrődés látható (2. kép 6, 8; 3. kép 2, 4). Amennyire a kis töredékekből az edények eredeti méreteire következtetni lehet, bizonyosnak látszik, hogy a leletegyüttes egyetlen töredéke sem származhatott 23–25 cm-nél nagyobb fazékból. A fazekak falvastagsága 0,4 cm és 1,5 cm között van. A tárgyalt edények kidolgozása legfeljebb közepesnek mondható, az edénytöredékek külső felületén gyakran durva elsímítás nyomai láthatók, a felületek nem teljesen eldolgzottak. A töredékek színe általában kívül sárgásbarna vagy szürkésbarna, belül pedig sötétszürke, a törésfelületen szintén sötétszürke, ami az edények alacsony hőfokon történt égetéséről tanúskodik. Néhány oldaltöredék belső felületén koromnyomokat lehetett megfigyelni. A korongolatlan fazekak töredékei között csupán 7 db díszített fordult elő. Az egyik töredéken, amely egy majdnem fekete színű, közepes méretű fazék töredéke, egymástól kb. 0,5–1 cm távolságra bekarcolt, vízszintes vonalak futnak párhuzamosan. A mélyebb és sekélyebb vonalakat váltakozva, igen rendezetlenül karcolták be (2. kép 9). Egy kisméretű fazék vékony falú töredékén szabálytalanul bekarcolt, egyszeres zezzug vonal figyelhető meg (2. kép 10). Három töredéken párhuzamosan bekarcolt, laza, egyetlen, ötszörös hullámvonalak futnak (2. kép 7). Ezek a töredékek valamilyen meszes, szemcsés anyaggal soványított agyagból készült, vékony falú fazekakból származnak, színük szürkésbarna.

A leletanyagban 25 db edényfedő töredéket lehetett elkülöníteni (3. kép 3, 6–7, 10, 12). Ezek közül 8 db peremtöredék és 17 db oldaltöredék volt. Az edényfedők anyagát elsősorban cseréptörmelékkel, és csak kisebb részben szerves anyaggal soványították. A peremek elvékonyítottak, és kissé lekerekítettek, csupán egy töredék esetében beszélhetünk talán egyenesre levágott peremről (3. kép 6). A töredékek belső oldalán durva elsímítás nyomai láthatók, ezért is különíthetők el ezek a példányok egyértelműen a fazékol-dalaktól. A töredékek alapján a fedők falvastagsága 0,6–1,3 cm közötti volt. A tárgyalt edénytöredékek színe általában világosabb, mint a fazekakból származó töredékek színe, kívül sárgásbarna, belső oldalukon inkább szürkésbarna színűek, ami alacsony hőfokon történt kiégetésre utal. A fedők eredeti méretét a kicsiny töredékek alapján nem lehetett pontosan meghatározni. Párhuzamok alapján ezek az általában 16–18 cm átmérőjű, 5–6 cm magas példányok az avar kor késői szakaszában voltak jellemzők.⁶

A rendelkezésünkre álló edénytöredékek közül 18 db-ot határozhatunk meg sütóharang darabjaként (3. kép 5, 8, 9, 11). Fontos megjegyezni, hogy az általában kisméretű töredékekről sokszor nehéz eldönteni, hogy edényfedő vagy sütóharang darabjai voltak-e. A falvastagság és a kiserkeszthető méret határozza meg az egyébként formailag igen ha-

⁴ A táblák rajzait Novotny Ágnes és Stefán Bernadett készítették.

⁵ *Bálint* 1991. 69.

⁶ *Bálint* 1991. 47.

sonló tárgyak töredékeinek szétválaszthatóságát. A töredékek mindegyikének anyagát nagyobb részt cseréptörmelékkel és kevés szerves anyaggal soványították, a cserepek törésfelületében több, nagyobb cserépdarab figyelhető meg. A sütőharangok töredékei között 1 db fülindítást, 10 db peremtöredéket és 7 db oldaltöredéket lehetett megkülönböztetni. A kisméretű töredékek alapján a sütőharangok méretét nem tudjuk pontosan meghatározni. A hasonló típusú példányok átmérője kb. 30–40 cm között rekonstruálható.⁷ Peremük egy töredék kivételével elvékonyított, és lekerekített, falvastagságuk 1,3–1,7 cm közötti. Kidolgozásuk alig igénytelenebb a kézzel formált fazekakénál, külső felületük egyenetlen, a töredékek belső oldalán durva elsimítás nyomai láthatók. Színük kívül sárgásbarna, belül sárgásvörös, ami alacsony hőfokon történt kiégetésről tanúskodik.

Összesen 3 db olyan töredéket sikerült találni, amelyek minden bizonnyal kézzel formált cserépbogrács töredékeiként értelmezhetők (4. kép 1–3). Mindhárom olyan peremtöredék, amelyen jól megfigyelhető a cserépbográcsokra egyértelműen jellemző belső függesztőfül kialakítása.⁸ Anyaguk cseréptörmelékkel és kisebb részt szerves anyaggal soványított. A legnagyobb töredék pereme rövid, kihajló, egyenesre levágott. Az elvékonyított perem alatt, az edény belső oldalán látható a felfüggesztésre szolgáló fül, amelyet úgy alakítottak ki, hogy a belső oldalra 11 cm hosszán és 2,5 cm szélességben felrakott tömör, középen kissé benyomott fülrészt két helyen, függőleges irányban átfúrták (4. kép 1). A cserépbográcson ezek a függesztőfülek eredetileg minden bizonnyal párban, szimmetrikusan, az edény két oldalán, belül helyezkedtek el. Egy másik töredék pereme rövidebb az előzőnél, majdnem vízszintesen kihajló, és egészen elvékonyított. Ez egy jóval vékonyabb falú cserépbogrács darabja. A belső függesztőfül kialakítása az előzőhöz hasonlóan történhetett, bár ebben az esetben csak az egyik függőlegesen átfúrt lyuk csonkjá látható (4. kép 3). A hasonló, korongolatlan cserépbográcsok belső függesztőfülei szintén közvetlenül a perem alatt, vagy majdnem a perem alatt helyezkednek el.⁹ A cserépbográcsok kidolgozása a kézzel formált fazekakéhoz hasonló, külső felületük egyenetlen, belső oldalukon pedig kifejezetten durva elsimítási nyomok figyelhetők meg. Színük a külső és belső oldalukon egyaránt vörösésbarna, illetve szürkésbarna, törésfelületük sötétszürke színű, kiégetésük alacsony hőfokon történhetett. A tárgyalt kerámiatípusok a késő avar kor késői szakaszára keltezhetők, előfordulásuk több esetben párhuzamba állítható a kézzel formált cserépbográcsok megjelenésével. Ez utóbbi típus 8. századi megjelenésének ötletét Vida Tivadar vetette fel,¹⁰ mely szerint a sütőharangokkal együtt ezek az edények jellemeznék a klasszikus griffes-indás népszerűség 8. századi telepeinek keramikáját. A korábbi elképzelések szerint ezek a típusok csak a 8–9. század fordulóján jelentek meg, de igazából csak a 9. században voltak jellemzők.¹¹

A feltáráson előkerült leletanyagban 252 db (52,9 %) korongolt edénytöredék volt, amelyek mind fazekak töredékeinek bizonyultak. Az anyaguk soványítására nagyobb részt egészen apróra tört kavicsot, illetve szemcsés homokot használtak, ám nem kevés töredék esetében jól megfigyelhető, hogy apró szemcséjű, egész kavicsot is alkalmaztak.

⁷ Bálint 1991. 59.

⁸ Elképzelhető, hogy a kézzel formált fazekaknak meghatározott oldaltöredékek között cserépbográcsok oldaltöredékei is vannak, ám ezeket gyakorlatilag lehetetlen egymástól elkülöníteni. Egyértelműen cserépbogrács töredékeiként csak a jellegzetes kiképzésű peremtöredékek határozhatók meg.

⁹ Szőke 1980. Abb. 5/13, 15., Abb. 8/15, 16., Mesterházy–Horváth 1983. 5. kép 5, 6.

¹⁰ Vida 1991/b. 392.

¹¹ Szőke 1980. 187., Mesterházy–Horváth 1983. 122.

A 33 db peremtöredék közül 6 db feltehetőleg ugyanazon kis edény nem összeilleszthető darabjai. Ennek rövid pereme kihajló, ferdén levágott. A további peremtöredékek egy-két kivétellel közepes, vagy ennél valamivel nagyobb méretű fazekakból származnak, amelyek magassága nem haladta meg a 20–22 cm-t (4. kép 4–10; 5. kép 3–5). Csupán két olyan peremtöredék van, amely kb. 30 cm magas edényből származhat (5. kép 1–2). Az igen rövid fazékperemek kihajlóak, és ferdén levágottak (4. kép 7, 10; 5. kép 5), vagy lekerekítettek (4. kép 6, 8, 9; 5. kép 4), néhány perem külső éle pedig függőlegesen levágott (4. kép 5; 5. kép 3), s csupán egy töredék pereme vízszintesen levágott (4. kép 4). A kézzel formált fazekak esetéhez hasonlóan, a korongolt fazekaknál is nehéz pontosan meghatározni az edények eredeti formáját a viszonylag kicsiny, és nem összeilleszthető töredékek alapján. Néhány nagyobb peremtöredék és egyes jellegzetes oldaltöredékek alapján megállapítható, hogy a fazekak, amelyekből a töredékek származnak, a felső harmadukban, a vállrész alatt kiszélesedő, lefelé szűkülő típusúak voltak. A fazekak fenéktöredékein jól megfigyelhető a lassúkorong használatából eredő egyenetlenség. A töredékek falvastagsága 0,5–1,2 cm közötti, a kisebb méretű edényekből származó töredékek vékonyabb falúak, mint a nagyobb fazekakból származók. A töredékek színe igen változatos, a színskála a sárgászöröstől a sötétszürkéig terjed. A cserepek nagyobb része kívül és belül is szürkésbarna színű, foltos, törésfelületük pedig sötétszürke. Előfordulnak külső és belső oldalukon, valamint törésfelületükön szintén egészen élénkvoros színű darabok is, ezek kiégetése már magasabb hőfokon történt. A töredékek nagy része nem egyenes színű, hanem sötétebb vagy világosabb foltos, ami egyenetlen kiégetésre utal. A tárgyalt, lassúkorongon formált fazekak töredékeinek kidolgozása a kézzel formált edényekhez mérten jobb, igényesebb, a felületek általában elsimítottak, az edények készítői törekedtek a szabályos, szimmetrikus formák elérésére. A korongolt edények töredékeit vizsgálva feltűnő a díszített darabok nagy száma. A korongolt cserepek 64,2 %-án figyelhetők meg bekarcolt vonalak. Amennyire a töredékekből megállapítható, a fazekak vállrészét, illetve felső harmadát díszítették bekarcolással, a díszítmény csak az edény középvonalaig húzódott. Egy töredéken a perem belső oldalán bekarcolt hullámvonalköteg-díszítést figyelhetünk meg (5. kép 1). Ezeket a jellegzetes módon díszített edényeket Garam Éva a 8–9. századra keltezte: a griffes-indás népszerűség késői generációi használhatták a tárgyalt kerámiát.¹²

A bekarcolt vonalak mélysége, sűrűsége és vezetése alapján 5 díszítési típust lehet megkülönböztetni a korongolt kerámia leletanyagában: 1. Szimplán bekarcolt hullámvonal, kissé szabálytalan hullámokkal (4. kép 5; 5. kép 2). 2. Szimplán bekarcolt hullámvonal, sűrű, alacsony hullámokkal (5. kép 3, 4). 3. Hullámvonalkötegek szabálytalan hullámokban (4. kép 9; 5. kép 5; 7. kép 4). 4. Sűrűn, mélyen, vízszintesen, fésűszerű eszközzel bekarcolt, hullám-, és egyenes vonalköteg, több esetben váltakozva (4. kép 7–8; 5. kép 1, 6–10; 6. kép 1–11; 7. kép 1, 3, 5–6, 9). 5. Nagy közökkel, sekélyen, vízszintesen bekarcolt, szimpla, párhuzamos vonalak (4. kép 4; 7. kép 2, 7–8, 10).

A szemcsés, apróra tört kavicsal soványított anyagú, korongolt agyagedények a 8. századi települések fazekasságára jellemzők, ezek az egész avar településterületen megtalálható edények helyi, kb. 25 km-es hatósugarú műhelyekben készültek.¹³

¹² Garam 1981. 145.

¹³ Vida 1991/a. 136.

A tárgyalt leletanyagban egyetlen bikónikus orsógomb töredéke szerepel. A korongolt orsógombot párhuzamos vonalak között futó hármás, bekarcolt zezzug vonallal díszítették (3. kép 1). Az orsógombok ismert leletei a késő avar kor temetőinek, és előfordulnak a települések leletanyagában is, ám ennek a gyakori lelettípusnak kidolgozatlan a pontos időrendi elhelyezkedése.¹⁴ Gyakori előfordulása miatt talán inkább egy hosszabb korszak sajátosságának tekinthető, pontosabb keltezésre nem alkalmas.¹⁵

Az előzőhöz hasonlóan nincs pontos keltezőértéke a szórványként előkerült ovális vascsatnak és a fekete színű, nyomottgömb formájú üvegyöngy töredékének sem. A késő avar korban általánosan használt, nagy számban előforduló tárgyak ezek.

Történeti háttér

A mályvádi erdő területén napvilágra került, késő avar kori településen egykor élt emberek temetőjének helyét nem ismerjük, megtalálása sok időrendi kérdésben segítségünkre lenne. A tárgyalt település leletanyaga sajnos nem köthető konkrét objektumokhoz, az összes tárgyat együtt kell értékelnünk. Az egyes tárgyak együttes előfordulásának vizsgálata, ami a régészeti relatív kronológia alapja, jelen esetben félrevezethet a keltezésnél, hiszen nem tudjuk, hogy az előkerült leletanyag hány objektumból származik, mely tárgyak voltak azonos objektumban.¹⁶ A leletanyag tömegét jelentő korongolatlan fazekak és a kézikorongon formált, bekarcolt díszítésű edények, valamint a néhány apró használati tárgy (orsógomb, üvegyöngy, vascsat) használóit a griffes-indás leletanyaggal jellemezhető, 8. századi népességben láthatjuk. A település ismertett leletanyagából a specifikus darabok (sütőharang, edényfedő, korongolatlan cserépbogrács) használati idejét a szakirodalom a 8–9. század fordulójára, illetve a 9. századra határozta meg. Bizonyosnak tűnik, hogy ezeket a tárgyakat a 8. században már használták.¹⁷ A viszonylag hosszú időszakot kijelölő általános keltezés pontosítására nem nagyon van lehetőség, ha figyelembe vesszük a leletanyag szórvány jellegét, valamint azt a tényt, hogy a használati kerámia esetében lokális, kb. 25 km hatósugarú fazekasműhelyek termékeiről van szó.¹⁸ Tehát a más területek leleteivel való összevetés is mindig kétséges lehet. Kézenfekvő megoldás a teljes leletanyagot azonos kronológiai síkra helyezve belátni, hogy a mályvádi település emlékeit egy, talán több generáción keresztül a területen élt késő avar kori népesség hagyta hátra. Ezen közösség tagjai használták a töredékekben megtalált edényfedőket, sütőharangokat, korongolatlan cserépbográcsokat, valamint a kézzel formált és kézikorongon készült fazekakat.

¹⁴ Tomka 1971. 85.

¹⁵ Trogmayer Ottó publikálta az első avar kori lakóházat, amelyet többek között egy kettős zezzug vonallal díszített orsógomb alapján keltezett a 8. századra (Trogmayer 1962. 8).

¹⁶ Liska 1996/a. 262.

¹⁷ Liska 1996/b. 164.

¹⁸ Vida 1991/a. 136.

IRODALOM

Bálint 1991.

Bálint Csanád: Die Spätawarenzeitliche Siedlung von Eperjes (Kom. Csongrád). *Varia Arch. Hung.* Budapest, 1991.

Garam 1981.

Garam Éva: VIII–IX. századi telepnyom Tiszafüred határában. – Siedlungsspur aus dem 8–9. Jh. der Gemarkung von Tiszafüred. *Com. Arch. Hung.* 1981. 137–147.

Liska 1996/a.

Liska András: Késő avar kori telepnyomok Tömörkény határából. – Spätawarenzeitliche Siedlungsspuren in der Gemarkung von Tömörkény. *MFME–Stud. Arch. II* (1996) 259–268.

Liska 1996/b.

Liska András: Régészeti topográfiai adatok Szentes környékének 7–9. századi településtörténetéhez. – Archäologisch-topographische Angaben zur Siedlungsgeschichte der Umgebung von Szentes im 7.–9. Jahrhundert. *SAVARIA* 22/3. 1992–1995 (1996) 163–171.

Mesterházy–Horváth 1983.

Mesterházy Károly – Horváth Lajos: Településtörténeti kutatások Veresegyház határában. – Siedlungsgeschichtliche Forschungen in der Gemarkung von Veresegyház. *Arch. Ért.* 110 (1983) 112–124.

Szöke 1980.

Szöke Béla Miklós: Zur awarenzeitlichen Siedlungsgeschichte des Körös-Gebietes in Südost-Ungarn. *Acta Arch. Hung.* 32 (1980) 181–205.

Tomka 1971.

Tomka Péter: A Győr-Téglavető dűlői avar temető belső csoportjai. – Die inneren Gruppen des awarenzeitlichen Gräberfeldes von Győr-Téglavető. *Arrabona* 13 (1971) 55–97.

Trogmayer 1962.

Trogmayer Ottó: Népvándorláskori telepnyomok Bokros határában. – Siedlungsspuren aus der Völkerwanderungszeit im Gebiet von Bokros. *MFME* 1960–62 (1962) 3–8.

Vida 1991/a.

Vida Tivadar: Chronologie und Verbreitung einiger awarenzeitlicher Keramiktypen. *Antaeus* 19–20 (1991) 131–144.

Vida 1991/b.

Vida Tivadar: Újabb adatok az avar kori "fekete kerámia" és a korongolatlan cserépbográcsok kérdéséhez. – Weitere Angaben zur Frage der awarenzeitlichen "Schwarzen Keramik" und der handgeformten Tonkessel. *MFME* 1984–85/2 (1991) 385–399.

RÖVIDÍTÉSEK

Acta Arch. Hung.	= Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
Antaeus	= Communicationes ex Instituto Archaeologico Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest
Arch. Ért.	= Archaeologiai Értesítő, Budapest
Arrabona	= A Xantus János Múzeum Közleményei, Győr
Com. Arch. Hung.	= Communicationes Archaeologicae Hungariae, Budapest
MFMÉ – Stud. Arch.	= A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve – Studia Archaeologica, Szeged
MFMÉ	= A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, Szeged
MMM Rég. Ad.	= A Munkácsy Mihály Múzeum Régészeti Adattára, Békéscsaba
SAVARIA	= A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, Szombathely
Varia Arch. Hung.	= Varia Archaeologica Hungarica, Budapest

Relics of a settlement of 8 - 9th century from the boundaries of Gyulavári

– Liska András –

Résumé

Forestry of Gyula planed afforestation in autumn of 1964 and spring of 1965 on the borderland named Mályvád-Bányarét belonging to the boundaries of Gyulavári, in the Mályvád forest. On the designated area Juhász Irén and Nagy Katalin performed rescue of finds from 12. October until 28. October, 1964. From dug searching trenches on the scene of afforestation utensil fractions and animal bones revealed what were determined that time as relics of a slavonic settlement of 9-10th century. The brief data report mentions houses of 3 x 2,5 m in what was also stove, but these objects were interfered with deep-ploughing of 70 cm, so they couldn't be properly observed.

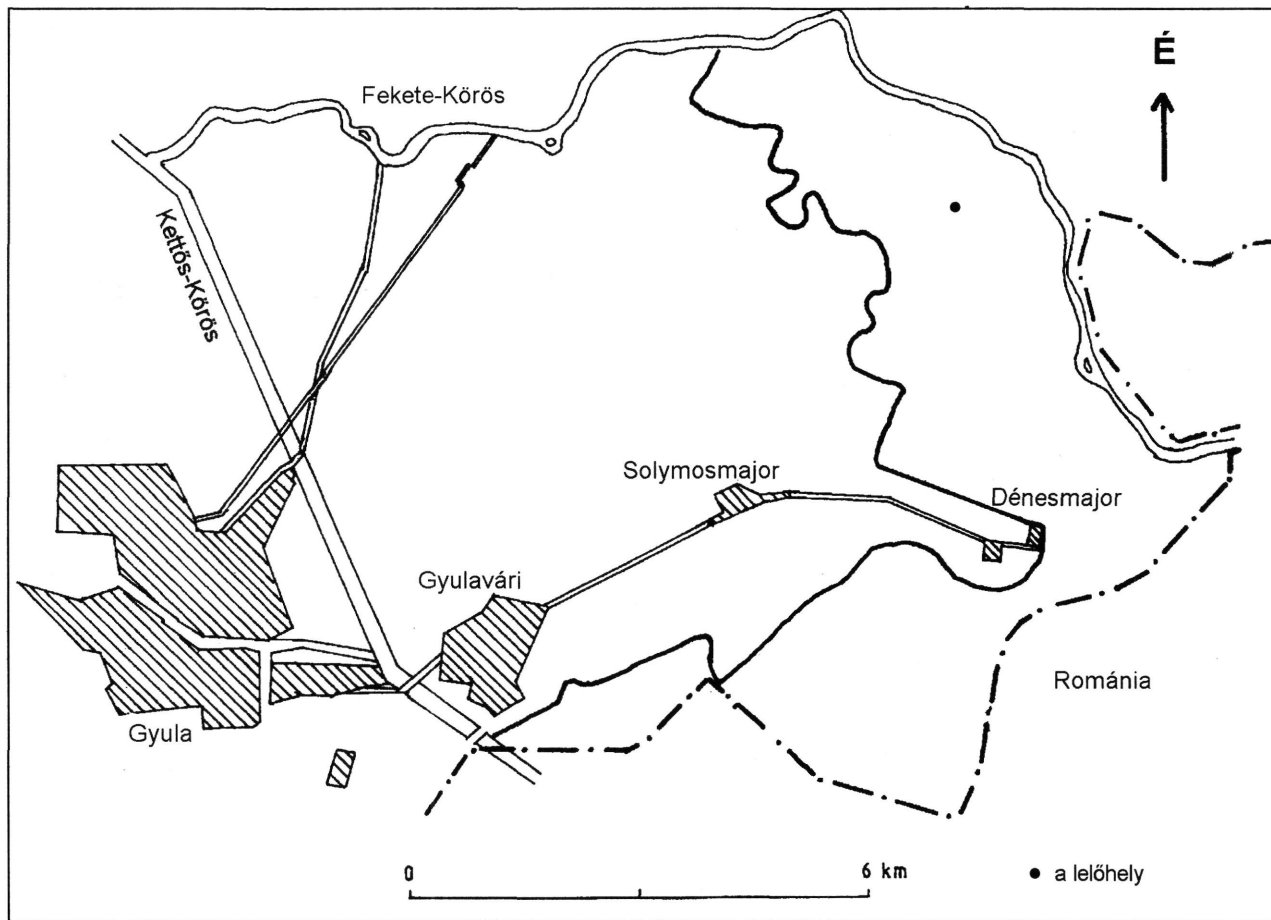
Archeological finds deriving from excavation consist in the greatest part of utensil fractions, from what altogether 477 pcs fractions can be ranked into the late "avar" age. One fraction of pot from "neolithic" age, some from Bronze Age and two maybe from "gepida" age were came also to light. A bikonic spindleknob, one glass bead, an oval iron clasp, a fraction of millingstone, fractions of some whetstones and also iron dross belong to finds of excavation, these objects derive in all probability from findgroup of 8-9th century.

We can consider, that the users of unjiggered pots and vessels formed on handdisk, with scratched decoration and the some small articles for personal use (spindleknob, beads, iron clasp) what are the mass of finds, belong to the population of 8th century,

who can be characterized with finds of gryphon - trailer. Time of use of some special pieces of the presented findmaterials of the settlement (baking bell, potlid,unjiggered stew-pot) is defined on the turning of 8-9th century or 9th century by the literature. It seems to be certain, that these objects were already used in the 8th century. It is an evident solution when laying the whole findmaterial on the same chronological layer we realize, that relics of settlement Mályvád were bequeathed by population of late "avar age" living on the area during maybe more generations. Members of this community used the potlids, baking bells, unjiggered stew-pots and pots formed by hands and on handdisk, what were finded in fraction.

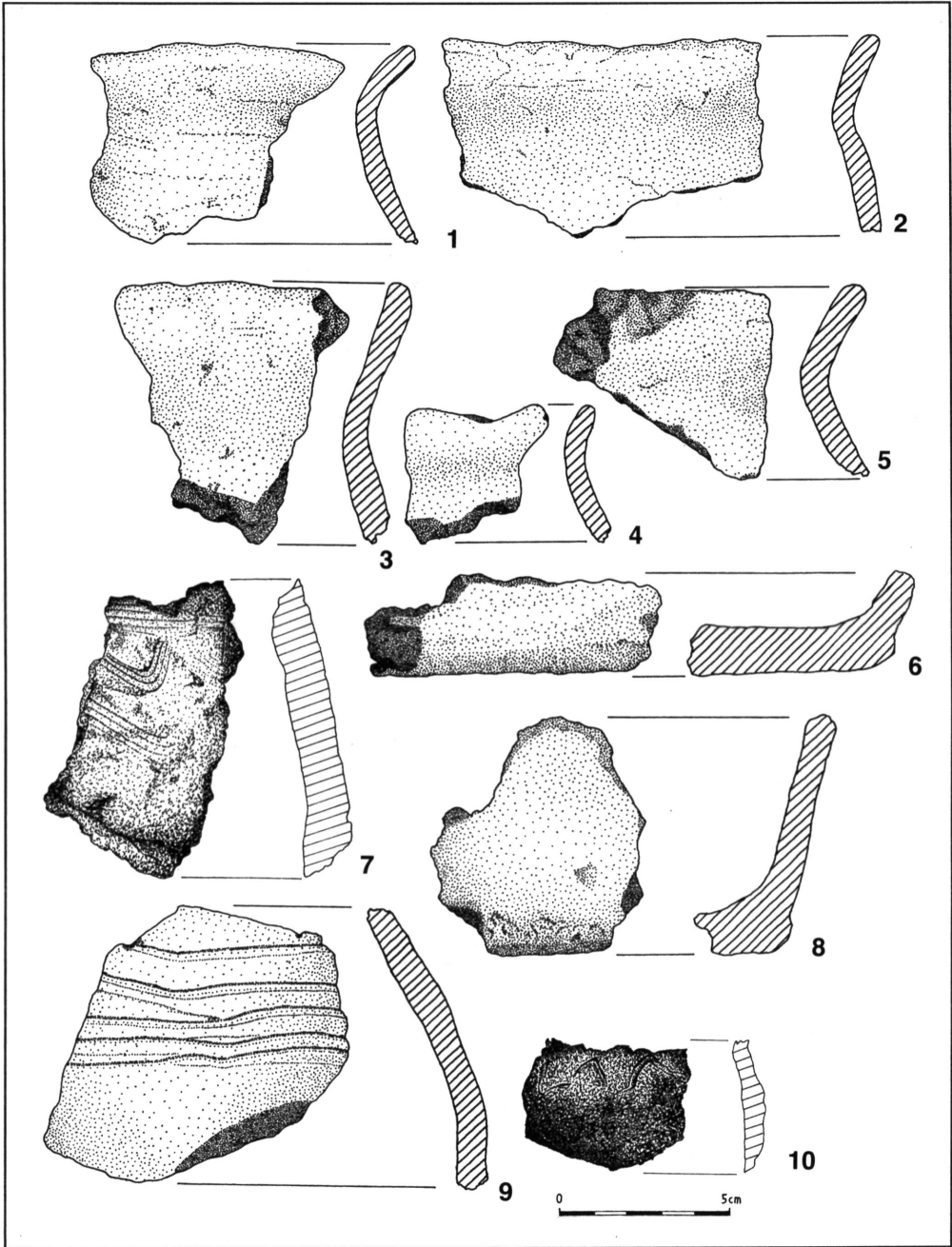
(Translated by Schäferné Beke Katalin)

Liska András
Erkel Ferenc Múzeum
5700 Gyula
Kossuth u. 17.

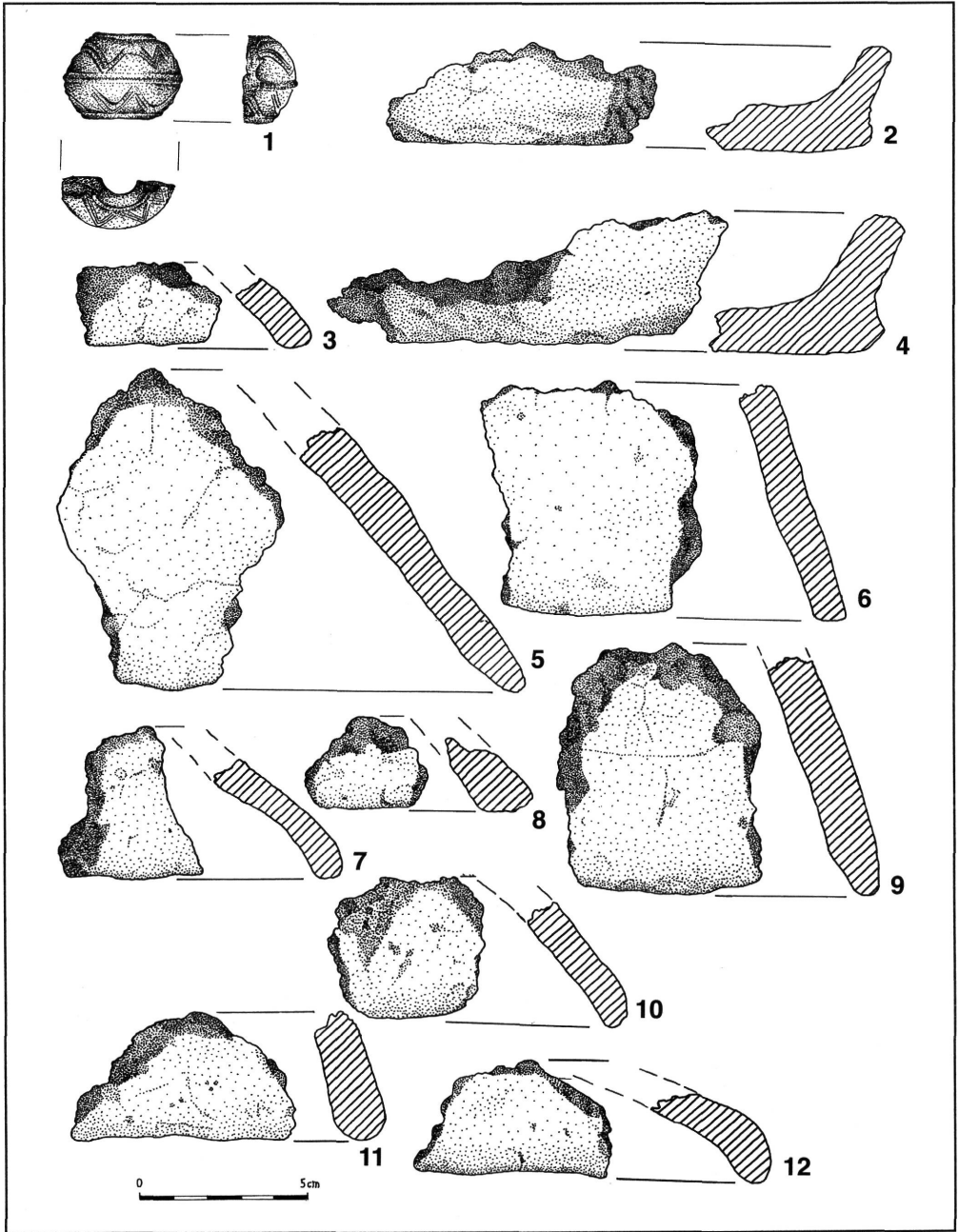

1. kép. Gyulavári-Mályvád, Bányarét. A lelőhely és környéke

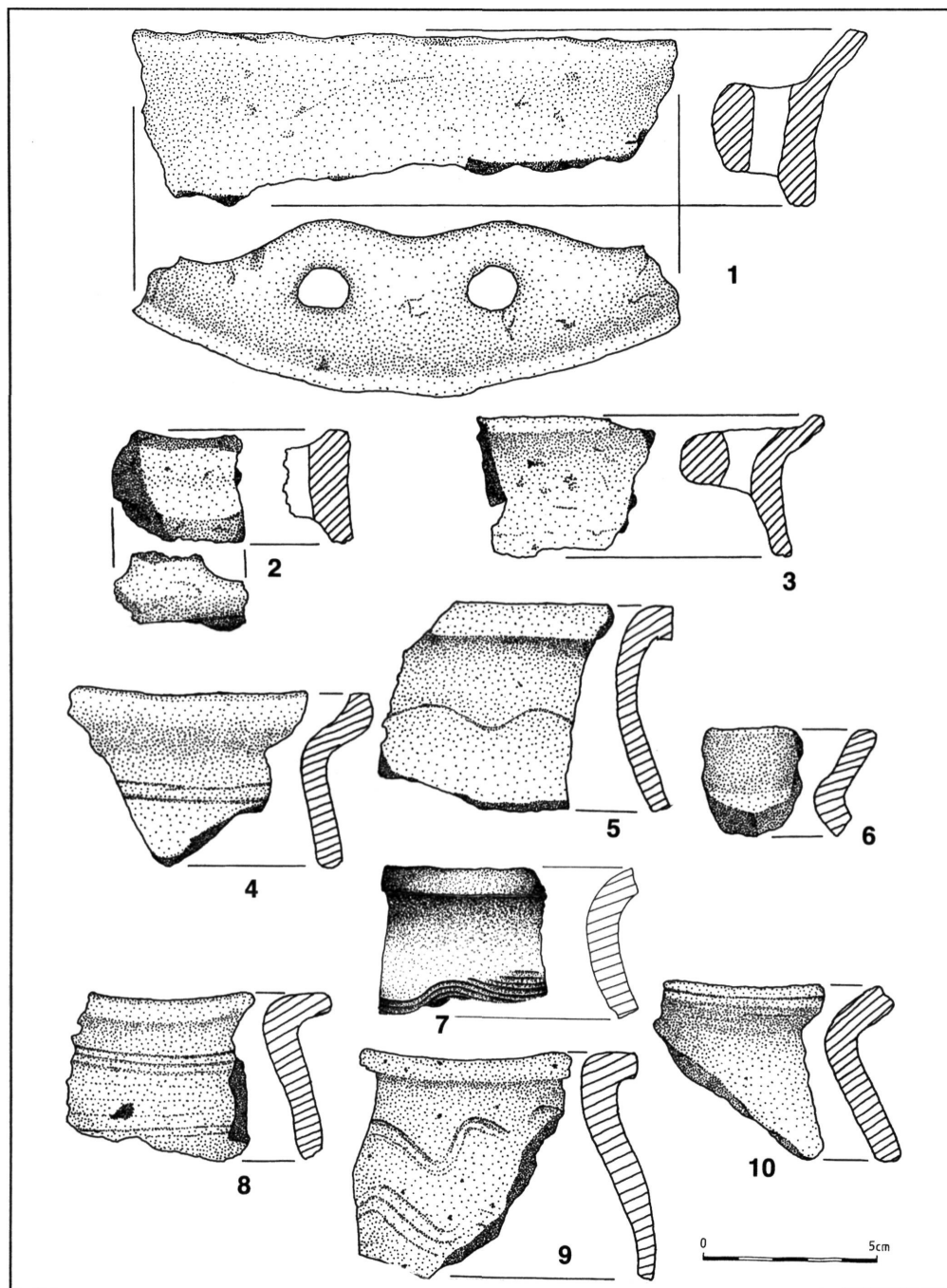
Fig. 1. Gyulavári-Mályvád, Bányarét. The findspot and its neighbourhood

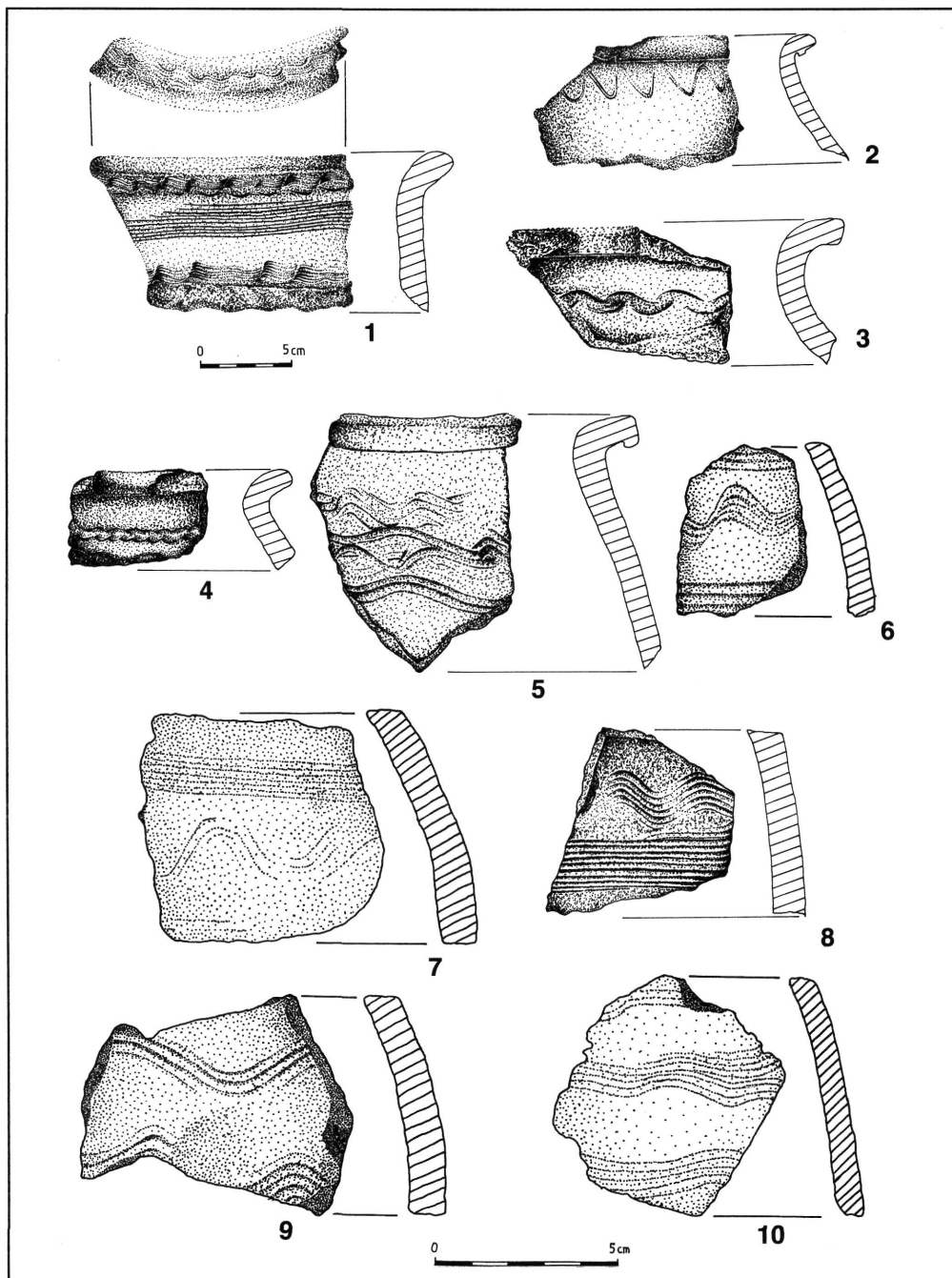
2. kép. Gyulavári-Mályvád, Bányarét
Fig. 2. Gyulavári-Mályvád, Bányarét

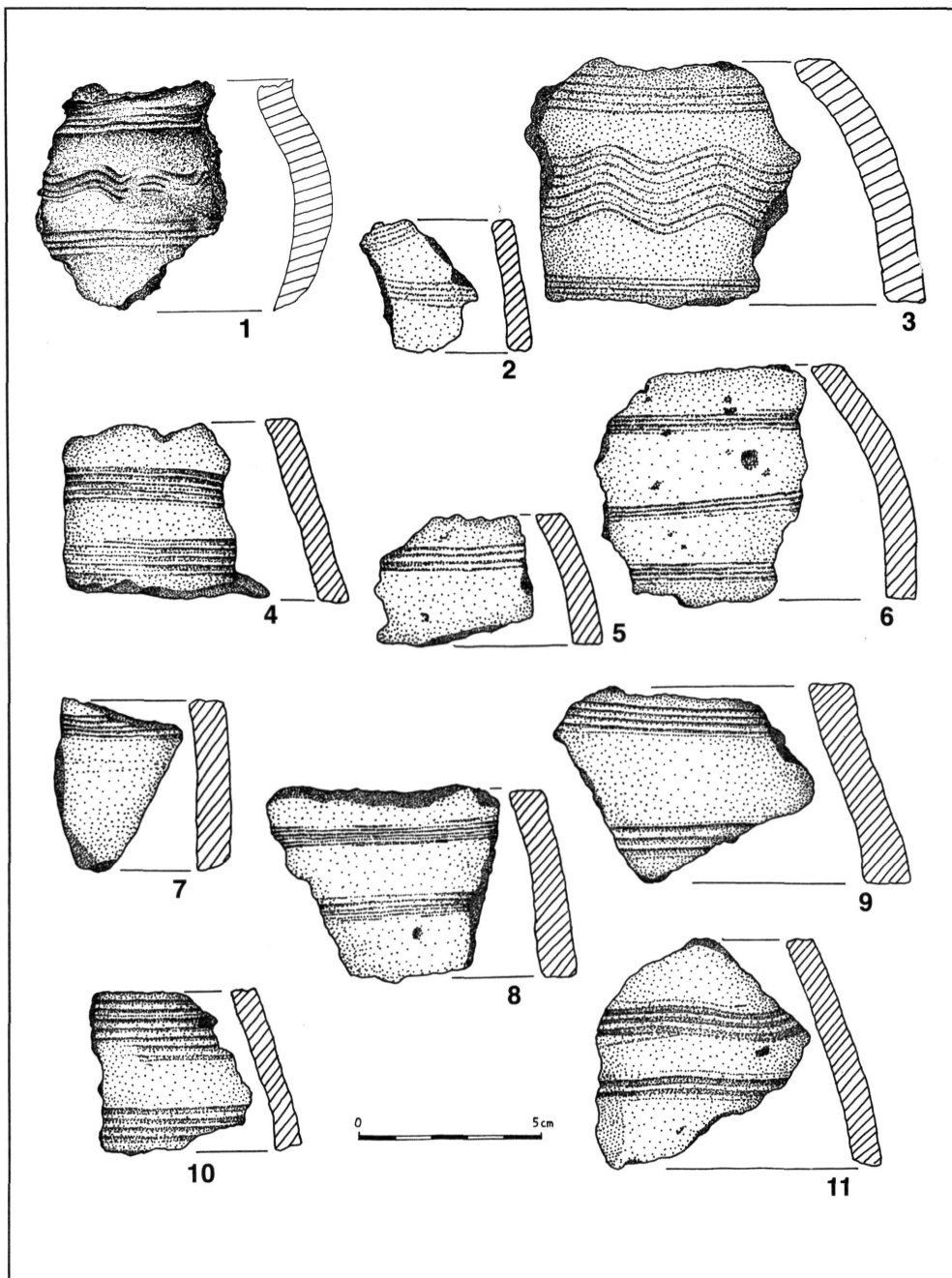
3. kép. Gyulavári-Mályvád, Bányarét
Fig. 3. Gyulavári-Mályvád, Bányarét

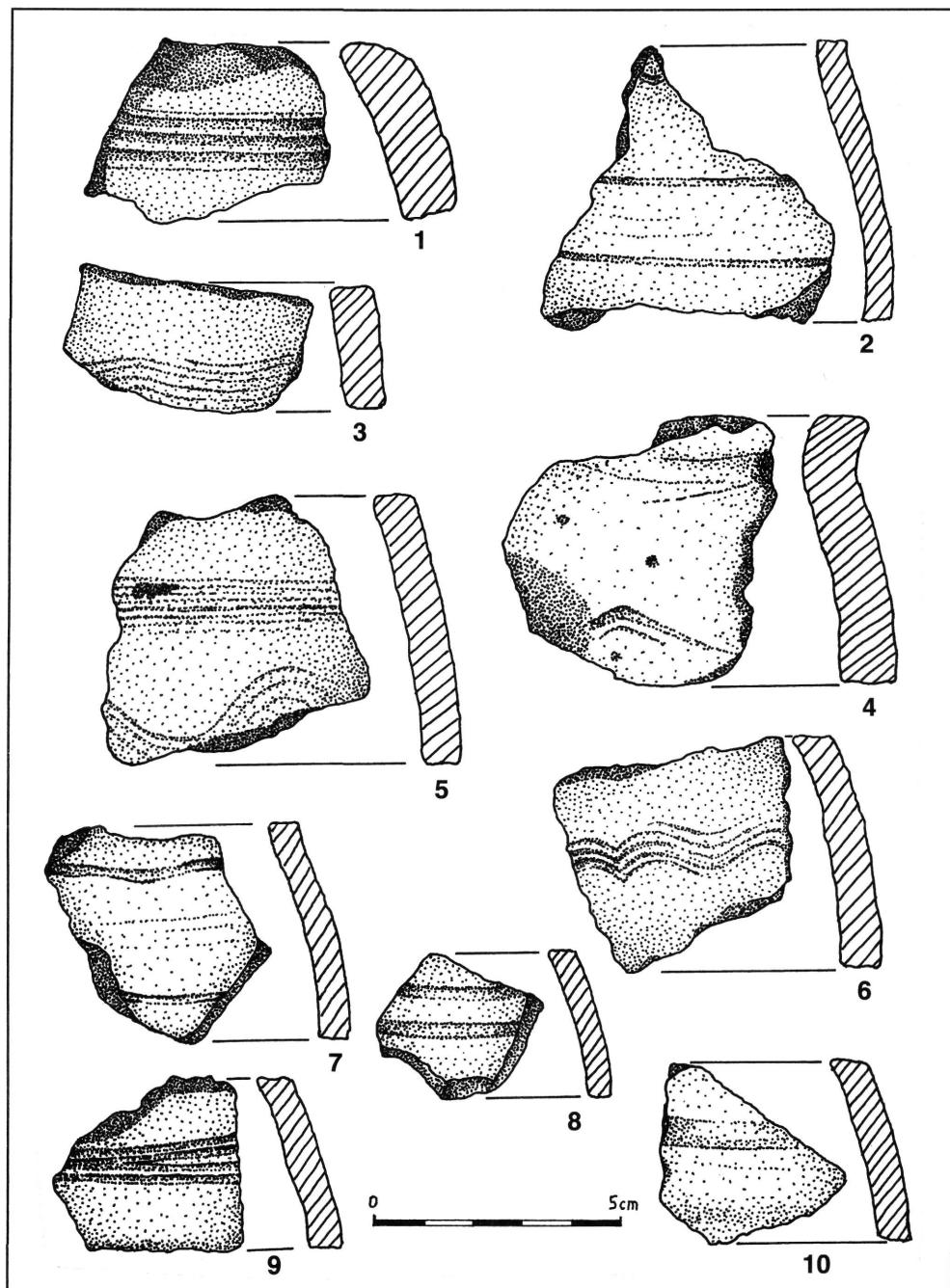
4. kép. Gyulavári-Mályvád, Bányarét
Fig. 4. Gyulavári-Mályvád, Bányarét

5. kép. Gyulavári-Mályvád, Bánárét
Fig. 5. Gyulavári-Mályvád, Bánárét

6. kép. Gyulavári-Mályvád, Bánarét
Fig. 6. Gyulavári-Mályvád, Bánarét

7. kép. Gyulavári-Mályvád, Bányarét
Fig. 7. Gyulavári-Mályvád, Bányarét